

اگرچه نیت خوبی است زیستن ...
اما خوشا که دست به تصمیم بهتری بزنیم!

 www.konkursara.com

 ۰۲۱۵۵۷۵۶۵۰۰

دانلود بهترین جزوات در

کنکورسرا

کنکورسرا

مرجع تخصصی قبولی آزمون فرهنگیان و آزمون استخدامی آموزش و پرورش

اهداف یادگیری

آشنایی با اقتصاد و معیشت مردم ایران در عصر باستان

کشاورزی و دامداری

نقش کشاورزی در اقتصاد ایران باستان

✓ تامین نیازهای مادی ساکنان کشور

✓ مالیات بخش کشاورزی از منابع مهم درآمدسلسله های حکومتی

عامل انتقال تدریجی آریایی ها از شبانی به کشاورزی	آموزه های زرتشت با تشویق مردم به کشت و کار
اساس زندگی اقتصاد ایرانیان باستان	کشاورزی
عمده جمعیت ایران	روستاییان
پیشه مردم در زمان باستان	کشاورز (بیشتر مردم) و دامداری
مهمترین محصولات کشاورزی	جو، گندم، برنج، میوه و سبزی به صورت دیم و آبی
منبع تامین آب کشاورزی	آب رودخانه، چشمه ها، قنات ها
انواع دام های پرورشی	گوسفند، بز، گاو، اسب، شتر
صاحب اصلی زمین های کشاورزی و گله های دام	شاه، خاندان شاه، مقام های حکومتی، اشراف، روستاییان بزرگ و متولیان معبد ها و آتشکده ها
شیوه اداره زمین های کشتورزی و دام ها توسط مقامات	غالباً در شهرها زندگی می کردند و از طریق نمایندگان خود املاکشان را اداره می کردند و یا اجاره می دادند

شمار معدودی از کشاورزان قطعه زمین کوچکی داشتند اما بیشترشان فاقد زمین بودند آنان بر روی زمین های متعلق به بزرگان کاری کردند و سهمی از محصول را دریافت می کردند	چگونگی امرارمعاش کشاورزان
--	---------------------------

اقدامات شاهان هخامنشی برای پیشرفت کشاورزی

- ❖ کندن قنات، احداث بند و سد بر روی رودها و حفر نهرهای انتقال آب در سراسر قلمرو خود
- ❖ معاف کردن افراد از پرداخت مالیات به مدت پنج نسل که به آبادانی زمین های بایرمی پرداختند

قنات از جمله ابتکارات برجسته ایرانیان باستان برای تامین آب در نواحی خشک و کم باران بود.

واستریوشان سالار یکی از مقام های عالی رتبه دربار ساسانی که رییس روستاییان و کشاورزان به شمار می رفت.

وظایف:

- ❖ مسوولیت گردآوری مالیات های بخش کشاورزی
- ❖ کوشش برای توسعه و ترویج آبادانی و کشت و کار

راه و حمل و نقل

دوره ساخت و به وجود آورنده مسیر حمل و نقل	دوره هخامنشیان به فرمان داریوش بزرگ
نام مسیر حمل و نقل	جاده شاهی
مبدا و مقصد مسیر حمل و نقل	جاده به طول بیش از ۲۴۰۰ کیلومتر شوش یکی از پایتخت های هخامنشی را به شهر سارد در آسیای صغیر متصل می کرد
امکانات مسیر حمل و نقل	در طول جاده شاهی به فاصله هر ۲۵ یا ۳۰ کیلومتر ایستگاههایی با امکانات فراوان برای مسافران و کاروان ها ایجاد شده بود
فنون جاده سازی دوره هخامنشیان	در دوره هخامنشی فنون و مهارت های جاده سازی پیشرفت کرد. در جاهایی که زمین سست و باتلاقی بود جاده را سنگفرش می کردند. جاده ها در آن زمان به گونه ای ساخته می شدند که ارابه ها به آسانی بتوانند در آنها حرکت کنند
وسایل حمل و نقل	اسب، الاغ، شتر، ارابه و گاری های دو چرخ و چهار چرخ که توسط اسب کشیده می شدند.

اقدامات داریوش بزرگ در جهت رونق راه های دریایی :

- ❖ مسیر دریایی میان هند و مصر شناسایی شد.
- ❖ دریای سرخ به رود نیل با حفر آبراه ای (کانالی) متصل شد.

- ❖ بنادرتوسعه پیدا کردند و بندرهای جدیدی بنا گردید.
- ❖ همچنین در آن زمان کشتی هایی با ظرفیت حمل چندصدتن کالا ساخته شد.

اقدامات پادشاهان ساسانی و اشکانی در رونق راه های ارتباطی:

- ❖ توجه زیاد به نگهداری و امنیت جاده ها
- ❖ دایربودن چاپارخانه ها
- ❖ احداث کاروان سراهای جدید
- ❖ حفرچاها و قنات هایی برای تامین آب
- ❖ احداث بنادر و اسکله های متعدد مخصوصا در خلیج فارس و دریای عمان به دستور پادشاهان ساسانی
- ❖ حضور چشمگیر کشتی ها و دریانوردان ایرانی در دریاها و اقیانوس ها

پول اوزان و مقیاس ها

هخامنشیان: قبل از داریوش بزرگ سکه رواج چندانی نداشت و مبادله کالا به صورت پایاپای انجام می گرفت. حقوق و دستمزدها نیز به صورت کالا پرداخت می شد. زمان داریوش بزرگ سکه هایی با وزن و عیار مشخص ضرب کرد که در سرتاسر قلمرو هخامنشیان و حتی فراتر از آن اعتبار داشت.

در اوایل دوره هخامنشیان تا قبل از پادشاهی داریوش بزرگ سکه های طلا و نقره بیشتر در مناطقی مثل بابل، لیدی و شهرهای فنقی نشین سواحل شرقی دریای مدیترانه رایج بود. زمان هخامنشیان ضرب سکه طلا در انحصار شاهان بود و در شهرها (ساتراپ ها) با اجازه پادشاه می توانستند سکه نقره ضرب کنند.

دوران اشکانیان و ساسانیان: کاربرد پول به خصوص در شهرها گسترش یافت و سکه های نقره ای و مسی در مبادلات تجاری در منطقه وسیعی به جریان افتاد.

مزایای نظام پولی که داریوش بزرگ ایجاد کرد:

- ❖ عامل مهمی در بسط و گسترش تجارت داخلی و خارجی
- ❖ معیاری برای ارزش گذاری کالاها و خدمات در نواحی مختلف پادشاهی هخامنشی

صنعت و تجارت

شواهد پیشرفت صنایع: اشیای برجامانده از آن دوره بیانگر پیشرفت صنایع فلزکاری، سفالگری و بافندگی است. از محتوای لوح های گلی کشف شده از خزانه تخت جم شید معلوم می شود که در زمان هخامنشیان کارگاههایی وجود داشته که متعلق به شادبودند و ایشیا و مواد خوراکی مورد نیاز کاخ شاهی را تولید می کردند.

میزان پیشرفت صنعتی: رونق نسبی تولیدات صنعتی و کارگاهی

دوره ساسانیان: همگام با توسعه شهرنشینی صنعت نیز رشد کرد و کیفیت کالاهای تولیدی بهتر شد.

شواهد پیشرفت صنایع: در دوره ساسانی نیز کارگاه های متعددی وجود داشت که متعلق به حکومت بود و کالاهای مورد نیاز شاه، دربار، سپاه و تشکیلات اداری را تامین می کردند.

چینیان تا قرن ها فنون تولید ابریشم را از مردم دیگر که شورهای مخفی نگه داشتند اما سرانجام ایرانیان و رومیان توانستند به این فنون پی ببرند.

صنعت بافندگی پارچه ابریشمی:

نام صنعت	صنعت بافندگی پارچه ابریشمی
دوره تولید و پیشرفت	دوره ساسانی
چگونگی ایجاد زمینه های صنعت	واردات ابریشم خام از چین و کوچاندن بافندگان ماهر از قلمرو روم در شام (سوریه) به ایران و ایجاد کارگاه های متعدد بافندگی
موقعیت مکانی ایجاد صنعت	شوش، جندی شاپور و شوشتر

مراکز تجاری زمان هخامنشیان: شهر بابل و بنادر خلیج فارس و نیز بنادر واقع در سواحل شرق دریای مدیترانه (تجارت دریایی)

کالاهای تجاری: اشیای تجملی و گران قیمت، انواع مختلفی از مواد اولیه مانند فلزات، چوب، محصولات کشاورزی و دامی، تولیدات صنعتی، اجناس مورد نیاز مردم مانند اثاث منزل، ظروف آشپزخانه و مواد خوراکی.

دوره سلوکیان: تجارت رونق گذشته را نداشت از حجم کالاهای ارزان قیمت کاسته شد و در عوض اشیای تجملی جای آنها را گرفت

دوره اشکانیان: میزان رونق تجاری جریان دادوستد به خصوص بازرگانی خارجی رونق گرفت.

عوامل رونق بازرگانی عصر اشکانی:

- ❖ برقراری رابطه سیاسی و تجاری میان ایران و چین
- ❖ گشایش جاده ابریشم

دوره ساسانیان: در این دوره تجارت در مسیر زمینی و دریایی گسترش یافت و بازرگانان ایرانی از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا به تجارت پرداختند.

دلیل ارتباط تجاری امپراتوری روم با هندو چین: در زمان اشکانیان ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت. بنابراین درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری نصیب حکومت اشکانی می شد.

درآمدها و مخارج

عمده ترین منابع درآمد حکومت در ایران باستان:

- ❖ حق بهره برداری از معادن و جنگل ها
- ❖ مالیات های کشاورزی و دام
- ❖ مالیات پیشه وران
- ❖ مالیات سرانه
- ❖ عوارض گمرکی و حمل و نقل و راهداری

عوامل موثر بر وضعیت اقتصاد و معیشت ایران در دوره باستان

عوامل سیاسی و مدیریتی:

- ❖ در زمان هایی که صلح، آرامش و امنیت حکم فرما بود و زمامداری لایق و کادان حکومت می کردند فعالیت های اقتصادی شرایط مطلوبی داشت و مردم با خیال آسوده به کسب و کاری پرداختند و از حداقل امکانات رفاهی و معیشتی برخوردار بودند.
- ❖ در دورانی که حکومت مرکزی ضعیف و آشوب و ناآمنی فراگیری شد و پادشمنان خارجی به ایران هجوم می آوردند. اوضاع و شرایط اقتصادی به هم می دیخت و رونق و آبادانی رخت برمی بست.

عوامل طبیعی و اقلیمی

خشکسالی، سیل، طغیان رودخانه ها و تخریب سدها نیز گاهی بر وضعیت اقتصادی تاثیر منفی می گذاشت. گاهی نیز بروز بیماری های فراگیر و کشنده ای چون طاعون و وبا موجب مرگ و میر گسترده نیروی کار و در نتیجه رکود و افت تولید می شد.